Mal panelet etter forholdene, ikke kalenderen

Å male panel krever mer enn riktig farge og malingtype. Temperatur i underlaget, tørketid mellom strøkene og riktig verktøy avgjør om resultatet blir varig, eller fullt av skjolder og gjennomslag. Det er nettopp dette som skiller et vellykket strøk fra et som må gjøres om.

Av Iver Valkvæ/ifi.no, ifi.no

Står du i en kald hytte en fredag kveld med malingspannet i hånden, er det fristende å starte umiddelbart. Men trepanel lar seg ikke stresse.

Gi rommet, og overflaten, tid til å bli skikkelig varm. La hvert strøk få tørke ferdig. Følg alltid anbefalingene på produktet, selv om det betyr at du ikke blir helt ferdig denne helgen. Det er bedre å bruke én dag ekstra enn å risikere et dårlig sluttresultat.

Forholdene avgjør resultatet

Når behandling av panel ikke blir som forventet, skyldes det sjelden feil på malingen. Som oftest handler det om forholdene rundt jobben ikke har vært gode nok. Her er noen grunner til at resultatet kanskje ikke blir helt som ønsket.

Panelet er for kaldt når produktet påføres, særlig vanlig i hytter som har stått uoppvarmetManglende eller mangelfullt utført grunningNeste strøk påført før det foregående faktisk har tørketResultatet kan bli dårlig heft, gjennomslag fra kvister og skjolder som først viser seg etter at jobben er «ferdig».

KVIST: Når kvistene slår gjennom, er det som regel grunningen som mangler. Riktig sperregrunn stopper misfargingen.

Skal alltid rengjøres

Som med alle flater som skal behandles, må også panel være rent før du grunner og maler. Fett, smuss og støv på overflaten kan gjøre at malingen får dårlig feste. I verste fall slipper den allerede ved første strøk, eller løsner når du påfører neste.

Skitt og smuss kan også føre til bobler, sprekker og misfarging i malingsfilmen. Støv legger seg som små nupper i overflaten og ødelegger finishen. Kort sagt, et godt maleresultat starter med en ren overflate. Rengjør alltid panelet før du setter i gang.

RENGJØRE: Et godt maleresultat starter med en ren flate. Fjern støv og smuss før du grunner og maler.

Temperatur og tid, det du ikke ser

De fleste moderne panelgrunninger og malinger har klare krav til både temperatur og fuktighet for å fungere som de skal. Likevel er det nettopp dette som ofte undervurderes, særlig på hytter som har stått kalde.

– For de fleste produkter er +10 °C den nedre grensen under både maling og tørking, og luftfuktigheten bør ikke overstige rundt 80 prosent RF. At fuktigheten er så høy, er sjelden et problem midtvinters, sier Roger Fridheim hos Flügger.

I praksis er det ofte enkelte områder som kan være ekstra utsatt. Et sted mange overser i kalde hytter, er rundt vinduene.

– Når det er kaldt, kan det være rim og frost på innsiden av vinduene. Når du fyrer opp, smelter dette, og fukt kan trekke inn i listene. Skal de males, må de få ekstra tid til å tørke, sier Roger Studsrud hos Historisk Maling.

Roger Fridheim anbefaler å varme opp rommet i god tid før arbeidet starter.

– Et godt råd er å holde en jevn temperatur i rommet over noen dager. Det er ikke tilstrekkelig å skru opp varmen rett før du skal male. Sjokkvarmer du, kan overflaten kjennes varm, mens selve panelet fortsatt er kaldt. Rundt +18–20 °C er en fin arbeidstemperatur både for malingen, underlaget og den som maler.

Hvor raskt man kan gå videre fra grunning til mellomstrøk og videre til toppstrøk varierer, og avhenger både av produkt og forhold.

– Hvor lenge du må vente før neste strøk, styres av temperatur og produkt. Sjekk alltid databladet til produktet. Å behandle trepanel tar tid hvis det skal bli fint, og hvor lang tid jobben tar handler både om areal og forholdene i rommet, sier Fridheim.

Anbefalt tørketid ved optimale forhold står også angitt på malingspannet.

UNDERLAGET: Mange undervurderer betydningen av temperatur i underlaget. – Hvor lenge du må vente før neste strøk, styres av produkt og forhold, sier Roger Fridheim.

Når du maler for tidlig

De typiske feilene viser seg hvis malingen ikke får tørke ferdig mellom strøkene.

– Da kan malingen oppføre seg feil. Den kan bli litt gummiaktig, og strøket som kommer oppå kan ende opp med å ikke oppføre seg som tiltenkt, forklarer Fridheim.

Et vanlig feilgrep er å tolke overflaten som klar for overmaling fordi den virker tørr.

– At malingen er støvtørr etter en time, betyr ikke at den er klar for overmaling. Noen produkter krever bare et par timer, andre kan trenge seks til åtte. Følg anbefalingene, ellers får du et grøtete og stripete malingsjikt, sier han.

En lett mellomsliping mellom hvert strøk kan også ha betydning for sluttresultatet, særlig for dem som ønsker en helt jevn overflate. Malingen vil ikke skjule skader og ujevnheter i underlaget. Slike avvik vil snarere komme mer tydelig frem etter at panelet er grunnet.

Derfor er det alltid anbefalt å tette hull, kvisthull og småskader før du går videre med mellomstrøk og toppstrøk. Bruk en tettemasse som beregnet for treverk, slip lett over og påfør ny grunning flekkvis på tettemassen.

– Før siste strøk kan du dra hånden lett over panelet. Kjennes det helt glatt, er flaten klar. Lugger det litt, kan du slipe lett over med et fint slipepapir før du maler sluttstrøket, sier Fridheim.

TØRKETID: Overflaten kan virke tørr, men malingen trenger ofte flere timer før neste strøk kan påføres. Følg alltid leverandørens anbefalinger, de står ofte på malingspannet.

Bruker du linoljemaling eller eggoljetempera?

Velger du tradisjonelle behandlinger som linoljemaling eller eggoljetempera skiller seg temperaturkravet ikke stort fra moderne malinger: rundt +15-20 °C er fint også her. Derimot må du smøre deg med litt ekstra tålmodighet før du går i gang.

– Den store feilen er at mange ser på romtemperaturen, mens overflaten fortsatt er for kald, sier Roger Studsrud i Historisk Maling.

Linoljemaling og eggoljetempera trenger også mer tørketid mellom hvert strøk.

– Linoljemaling bør tørke i tre til fire dager mellom strøkene. For denne malingtypen er det særlig viktig at flaten er helt tørr før du maler videre. Hvis ikke vil treverket fortsette å trekke til seg malingen, og du kan ende opp med matte skjolder i overflaten, Studsrud.

– Har du furupanel, bør du alltid kvistlakke først. Bruk en tradisjonell kvistlakk, skjellakk, om du maler med linoljemaling eller eggoljetempera. Skjellakk tørker relativt raskt og kan males over etter rundt en halvtime, legger han til.

TRADISJONELL MALING: Eggoljetempera og linoljemaling gir et levende uttrykk, men krever tålmodighet. Temperaturen må være jevn gjennom hele tørketiden, og hvert strøk trenger en tørketid på tre til fire dager før neste legges på.

Riktig verktøy er viktig

Verktøyet du bruker, og måten malingen påføres, er også viktig for at resultatet skal bli så bra som mulig. Jevne strøk, riktig mengde maling og færre stopp underveis reduserer risikoen for skjolder og ujevnheter, særlig på panel.

– Bruker du rull først, går påføringen raskt, og du får et jevnt lag med maling som du umiddelbart stryker ut med en etterstryker, forklarer Lars Petter Rustan hos Jordan.

RULL FØRST: Rull gir rask påføring og jevnt lag før etterstryking. Det gjør det enklere å holde riktig mengde maling på panelet.

Ved å rulle ut malingen og deretter etterstryke med en fordriver eller en annen flat, bred pensel, får du bedre kontroll på strøket og unngår start og stopp-merker.

– Mal få bord om gangen, hele lengder fra gulv til tak, og bruk en god pensel med myk tupp og nok fibre. Det er fint om både rullen og penselen har omtrent samme bredde som panelbordet, sier Rustan.

Riktig verktøy kan også påvirke hvor mange strøk som faktisk trengs.

– Med rull og en god fordriver dekker malingen bedre. I noen tilfeller kan det bety at du klarer deg med to strøk, forutsatt at underlaget er riktig grunnet, sier han.

For dem som maler i korte tidsvinduer, som helger og ferier, handler et godt resultat mye om forberedelser.

– Ha en plan før du starter. Kjøp nok maling og riktig utstyr, dekk til godt og ta ett rom av gangen. Det er lett å gape over for mye når man har dårlig tid, avslutter Rustan.

FORDRIVER: En fordriver, eller en egnet pensel til etterstryking, fordeler malingen i treets retning og gir et penere strøk.

Mer informasjon

- Flügger: https://www.flugger.no

- Jordan: http://www.jordanvethvordan.no